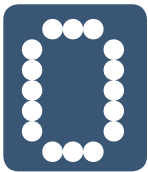

Programmamaker Frans Bromet brengt het veroorzaken van een dodelijk ongeval heel dichtbij, bijna voelbaar

Je rijdt iemand dood ...

Vaak wandelt programmamaker Frans Bromet met zijn hondje op de dijk voor zijn woning in Ilpendam. Vaker dan hem lief is, springen hondje en hij de berm in om 'niet in levensgevaarlijke situaties terecht te komen'. 'Mijn kleinkinderen fietsen ook over deze dijk. Tot nu toe is er niets gebeurd', zucht Bromet, 'maar ik fantaseerde daar wel eens over. Stel dat je een dodelijk ongeval veroorzaakt. Hoe zou dat zijn? Wat zou dat met je doen?'

NETTIE BAKKER, VERKEERSKUNDE

Op 6 april zond de NCRV Bromets documentaire 'In één klap' uit waarin John, Jan, Astrid, Koen en Saber Khan, reageren op deze vraag. Alle vijf reden iemand dood in het verkeer. Zij vertellen openhartig wat dit met hen deed, en nog steeds doet. Ook na 25 jaar, raakt John geëmotioneerd als hij ter plekke de impact beschrijft van het moment waarop hij een vrouw, die plotseling overstak, onafwendbaar op zijn voorruit kreeg. Na een maand in coma, overleed ze.

Deze documentaire van Bromet belicht een dodelijk ongeval vanuit de veroorzaker. Een invalshoek die niet vaak wordt gekozen. Het effect? Vele reacties, waaronder: 'Je voelt je zelf dader als je ernaar kijkt'. 'Dat vind ik niet gek', zegt Bromet, 'want iedereen zou het kunnen zijn overkomen. Iedereen heeft het wel eens meegemaakt dat het bijna fout ging. En iedereen zit wel eens te knoeien in de auto, met de telefoon, of met make up in de file, wat dan nog even moet worden afgemaakt als het verkeer weer rijdt. Mensen nemen dagelijks deel aan het verkeer en de situaties in deze film zijn heel herkenbaar. Daardoor brengen ze een dodelijk ongeval heel dichtbij.'

We spreken de programmamaker in Ilpendam, waar hij woont en kantoor houdt in een statig wit, gedeeld kantoor in een rustieke dorpsomgeving met een kleine kern en woningen aan dijken. De acht parkeerplaatsen voor de deur zijn bezet en dat betekent je auto door smalle straatjes wurmen op zoek naar een gaatje om te parkeren. Hier in dit kleine dorp net buiten de rook van Amster-

dam, heeft Bromet een oeuvre opgebouwd aan specifieke '&Bromet-films'. Niet alleen zijn kalme stem en regelrechte vragen - geen woord te veel - zijn kenmerkend. Ook zijn thema's zijn dat. 'Ik interview vaak mensen die in grote problemen zijn gekomen. Door hen hun verhaal te laten vertellen, wil ik anderen een spiegel voorhouden. Erop wijzen dat het jou ook maar zo kan overkomen en wat dat dan met je kan doen.'

Nabestaanden

In zijn laatste documentaire gaat het over verkeer, en wel over de gitzwarte kant ervan: het dodelijke ongeval. We spreken met Bromet over 'the making of'. 'Dat begint met een idee. Dan zoek je een omroep die erin geïnteresseerd is om de film uit te zenden. Soms moet je nog subsidie aanvragen en dan kun je beginnen met de research en zoek je mensen die hun verhaal willen vertellen voor de camera. Voordat je gaat filmen vraag je dan ook nog de nabestaanden of ze ernstige bezwaren hebben. Daarmee voorkom je dat zij ongewild geconfronteerd worden met een traumatische gebeurtenis in hun leven. Voor deze film hebben we dat ook gedaan. Alleen de dochter van de vrouw die 25 jaar geleden overleed na de fatale aanrijding met de auto van John, wilde geen contact.'

Verkeerskundigen zijn volstrekt onzichtbaar voor de burger

Abstract

Bromet: 'Ik wilde de mogelijkheid van een dodelijk ongeval heel dichtbij brengen. Deze film heeft dat zichtbaar gemaakt en ook wat er met je kan gebeuren als je bij zo'n ongeval betrokken raakt. Tot aan het maken van deze film was dat voor mij ook iets abstracts. Ik kan natuurlijk niet zeggen dat deze vijf mensen representatief zijn en ze verschillen ook alle vijf, maar het maakt wel duidelijk dat zoiets iets met je doet, ook al heb je zelf geen schuld aan het ongeval. En dan zijn we nog niet eens verkeerscriminelen tegengekomen. Mensen die moedwillig, dan wel onder invloed, de regels overtreden en als gevolg daarvan een dodelijk ongeval veroorzaken en wel of niet doorrijden. Die mensen zijn we niet tegen gekomen in onze research, althans geen mensen die daarover wilden vertellen.'

De ongevallen die in de film door de betrokkenen op de plek des onheils worden 'herbeleefd', variëren sterk in tijd en ongevalsoorzaak. Bromet: 'Dat wilde ik ook, want ik wilde ook weten hoe zoiets op lange termijn doorwerkt. We zijn op verschillende manieren aan deze mensen gekomen. Naast John die zichzelf meldde via een oproep op onze website, vonden we Koen naar aanleiding van een artikel in een tijdschrift. Ook hebben we veel contacten gelegd met advocaten en bijvoorbeeld met de Stichting Slachtoffer in beeld.'

Voorzichtiger rijden

Is Bromet door de film anders gaan kijken naar het verkeer en ook anders gaan rijden? 'Nee, ik niet, ik rijd altijd al voorzichtig en neem altijd veel tijd als ik een afspraak heb

en in het verkeer ga. Dus haasten om op tijd te komen, dat ken ik niet. Mijn echtgenote is wel voorzigtiger gaan rijden en van anderen heb ik ook gehoord dat ze na het zien van de film voorzigtiger zijn gaan rijden. Of dat permanent is weet ik natuurlijk niet, maar als zo'n film één mensenleven spaart is dat natuurlijk al de moeite waard.'

De vraag of verkeerskundigen volgens Bro-

met nog een sterkere rol kunnen spelen in het voorkomen van ongevallen, kan hij niet beantwoorden. 'Verkeerskundigen zijn voor mij totaal anonieme mensen. Als ik veel te lang voor een rood licht sta, denk ik wel eens wie bepaalt die norm? Ik heb er totaal geen zicht op wie wat doet en waarom. Verkeerskundigen, en dat geldt voor alle ambtenaren zijn volstrekt onzichtbaar voor de burger.' En

ook voor filmmakers als Bromet. 'In het hele politieke systeem is de rol van de ambtenaar onzichtbaar. Je krijgt de wethouder te spreken, maar niet een ambtenaar. Ik krijg ze tenminste niet voor de camera. En gaat er ergens iets fout dan moet de wethouder het goedpraten.

In het educatieve circuit

Welke impact kan deze film na de uitzending nog krijgen? Bromet: 'Er is wel gesuggereerd om deze film verplicht te tonen aan mensen die rijexamen moeten doen, dat zou misschien een beetje kunnen helpen. De film is in ieder geval voor heel veel mensen bestemd. Dus hoe meer mensen ernaar kijken hoe beter. Op 6 april keken bijna 500.000 mensen naar de documentaire, weet Bromet. 'En dat is veel voor een documentaire, hoewel er ook mensen zijn die geen publieke omroep kijken, en aan hen gaat het dan helemaal voorbij.'

Voorafgaand aan de uitzending op tv is de documentaire getoond aan bepaalde doelgroepen, waaronder een presentatie op de

Als zo'n film één
mensenleven spaart
is dat natuurlijk al de
moeite waard

Vrije Universiteit aan de juridische faculteit en een presentatie bij de SWOV. Deze vertoningen waren voorwaarde voor het verkrijgen van een COBO-extra subsidie (Co-productiefonds Binnenlandse Omroep), legt Bromet uit. 'Je geeft aan dat de film niet in bioscopen maar in het educatieve circuit en via debatten vertoond zal worden aan het publiek.' Bij SWOV was grote interesse voor vertoning en een debat. Bromet: 'Ik wist niet wat ik ervan kon verwachten en trof er een zeer gemêleerd gezelschap aan, van onderzoekers tot vertegenwoordigers van verkeerslachtofferorganisaties. 'De laatsten trokken de discussie wel wat naar zich toe, herinnert Bromet zich. Zij vroegen veel aandacht voor hun problematiek. Van het bezoek aan de juridische faculteit herinnert Bromet zich dat de professor het een doorbraak vond dat de dader nu eens in beeld kwam.

Grimmiger

Tijdens de vertoning op de VU kwam Bromet ook in contact met de verzekeringswereld. En daar is hij beslist grimmiger over. 'Verzekeringsmaatschappijen spelen een rare rol, onttrekken zich van hun verantwoordelijkheid en bedriegen zelfs. Bromet ondervond dat niet alleen meerdere malen in zijn werkpraktijk, maar ook aan den lijve. Een frontale botsing op 'zijn dijk' met een dronken automobilist (geen dodelijke afloop) resulteerde in een financiële schadevergoeding wegens gederfde inkomsten. Bromet: 'De verzekeringsagent trok van het bedrag over de periode dat ik niet kon werken een bedrag voor sociale lasten af, omdat het hier geen inkomen betrof en dat ik dat bedrag ook niet hoefde aan te geven als inkomstenbelasting. Ik geloofde die man, maar twee jaar later moest ik het alsnog betalen en kreeg nog een boete ook. Ik was echt bedrogen.'

En daarmee komen we op het verhaal van Jan in de film. Een suïcidale motorrijder reed zich in volle vaart frontaal dood tegen Jans vrachtwagen. Deze vloog door dit ongeval in

brand. Jan kreeg van zijn verzekering de dagwaarde uitgekeerd en bleef in totaal met een ton schuld achter. Dit bedrag zou de verzekeraar van de motorrijder aan hem moeten uitkeren, maar die keerde niet uit bij zelfmoord. Vervolgens zou Jan het bedrag kunnen claimen bij het driejarig zoontje van de omgekomen motorrijder. Dat ging Jan en zijn

Er is gesuggereerd om deze film verplicht te tonen aan mensen die rijexamen moeten doen

vrouw te verenigen namen de schade voor lief. Ten tijde van de uitzending heeft Jan nog 25.000 schuld, vertelt hij in de uitzending.

Na de uitzending leest Bromet op de sociale media dat veel mensen na het zien van de uitzending graag financiële steun wilden verlenen aan Jan. Na wat pogingen om de

omroepen hiervoor te interesseren, meldde zich iemand bij Bromet over wie hij jaren geleden een uitzending maakte. Deze startte een crowdfunding op die binnen twee dagen 50.000 euro opbracht voor Jan. 'Wonderlijk' zegt Bromet, dat dat kan in deze tijd.

Hij begrijpt deze spontane reactie van mensen op de film goed. 'Aan het financiële leed van Jan kunnen mensen iets doen. Ze zouden misschien net zo graag helpen aan het psychische leed van bijvoorbeeld Saber Khan.' Deze jongen is anderhalf jaar na het dodelijk ongeval, waar hij zelf geen schuld aan had, zelf suïcidaal en onder psychische behandeling. 'Maar dat ligt veel moeilijker. Als het om geld geven gaat, is helpen heel simpel.'

Is de film gelukt?

Bromet: 'Ja zeker. Ik was erg nieuwsgierig wat er met je zou gebeuren. Nu denk ik als het mij zou gebeuren dat ik zou reageren zoals Koen.' Koen rommelde inderdaad in zijn auto in de file, zag het verkeer naast zich weer rijden, gaf gas en reed op zijn voorgangster in: een moeder met een dochtertje naast zich en een zoontje in een zitje op de achterbank. Dit kindje is bij dit ongeval overleden. Koen is er emotioneel en eerlijk over in de film: 'Als ik daar niet gereden had, was dat jongetje nu een kleuter. Het is niet te verwerken, maar ik moet er mee leven.' Bromet: 'Zo stel ik me dat ook voor. Je moet je verantwoordelijkheid nemen, hoe moeilijk het ook is. maar het is een wond op je ziel die er waarschijnlijk zal blijven en daar moet je proberen mee om te gaan. Daarom moet een dodelijk ongeval ten koste van alles voorkomen worden.'

We verlaten Bromet en Ilpendam, rustig dorp achter dijken.

Citaten uit de documentaire

Bromet: 'Je staat er niet bij stil, maar voor je het weet is je voertuig een dodelijk wapen. 'Saber Khan ontmoette de familie van de man die dat kennelijk onwel werd en frontaal op zijn auto botste: 'Als ik gestraft moet worden, dan moest ik ook gestraft worden, maar ze zeiden: wij vinden niet dat het jouw schuld is, wij vergeven het jou en vinden het dapper dat je ons het verhaal wilt vertellen.'

Jan op de plek

Jan: 'Ik gun dit mijn grootste vijand niet'.

Anita: Ik ben een dader, maar voel me meer slachtoffer. Ik kan mezelf niet in de ogen

kijken als ik dader ben'

Koen: 'Je hebt een beeld van een dader en denkt dat zal mij niet gebeuren. Het idee. Ik ga goed om met mijn medemens, ik betaal mijn belastingen en toch heb ik een kind doodgemaakt dat kan ik nog steeds niet begrijpen.'

De documentaire 'In één klap' is nog te zien via Uitzending gemist: 6 april 2015 NCRV 2Doc/NPO 2